

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
Ilista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna naročnina 50 — D mesečna 4 — „Inozemstvo celoletno 100 D. Posamezne številke se računijo po D1 — Inzerati se računajo: pol str. 560 D, manjši sorazmerno. — Pri malih oglaših beseda 50 p.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Tretje poti ni.

Še vedno je dovolj ljudi, ki ne vidijo in ne slutijo, da posledice svetovne vojne še trajajo in da se vrši v gmotnem in duševnem življenju človeštva kolosalen preobrat. Zato pravimo mi, da svetovna vojna še ni končana. Pogled na današnje revolucije duhov zakriva še današnja silna gospodarska, duševna in socialna reakcija. Vam pa se vidi, da je ta reakcija samo zaradi tega tako močna, nasilna in gnjusna, ker je to zadnji naskok stare družbe, ki noče spoznati, da je ves njen trud, ustaviti kazalec na svetovni uri, brezuspešen. Čas hodi svojo železno pot dalje, ne vprašuje nikogar in nima ozirov na nobenega.

Mi prehajamo sicer počasi v novo obdobje zgodovine, toda prehajamo nevezdržema. V kapitalističnem izrazoslovju se imenuje: **razsulo**. In je res razsulo, ker se v takšni valoviti dobi vse drobi, se vse preraja v nove oblike; **stare mogočne politične, gospodarske, kulturne in socialne stavbe polagoma razpadajo** in od njih bo koncem konca ostalo le to, kar imenujemo na kratko „večno“. V tem „propadajočem“ svetu pa je treba že sedaj iskati novih potov in smeric. In ker ima vsako ljudstvo svoje naravno pot in svoj lasten pomen, je jasno, da potrebuje tudi slovensko ljudstvo takšnega razmišljanja, ki mu bo v vsakem primeru neznanjsko koristno.

Ali naj vzamemo za podstavo tega razmišljanja takozvani „jugoslovenski nacionalizem“? To je ne-

mogoče, ker je to papirna tvorba, ki nima dovolj močnih stikov z življenjem. Podstavo tega razmišljanja smemo iskati le v širšem svetu. To je v **človečanstvu**. Najprej smo ljudje, drugo nam bo navrženo. Zato smo proti vsaki nasilnosti v družabnem in državnem življenju; zato smo za poštenost v javnem in zasebnem delu: zato smo antimilitaristi, ker pomenja militarizem vojno in klanje nedolžnih, nikoli pa krivcev —; zato smo mirotvorci in republikanci, ki propovedujejo samoodločbo narodov in stanov, socialnih, kulturnih in duhovnih ustanov itd. Zato smo tudi federalisti, ker spoznavamo zgodovinsko činjenico, da smo Slovenci narod za sebe. Zato priznavamo odkrito nujno potrebo razpravljanja morebitih socialnih vprašanj naše kapitalistične dobe, povdarjajoč, da so zato nujne ne samo gmotne, ampak tudi moralne moči človečanstva.

Ves navidezno zamotani problem je povsem enostaven in preprost in ga z lahkoto zapopade vsakdo, ki hoče spoznati resnico. Kdor ta problem komplikuje z razno izumetničeno navlakom, ta ribari v kalnem in ni odkrit.

Pot je samo ena in po njej je treba hoditi. In javno ter neustrašeno jo je treba izpovedovati. Kdor se poda v boj, ga mora izbojevati. Naše kmečko in delavsko ljudstvo je vsprejelo ta boj. Samo dvoje je mogoče: Ali zmaga ali pa podleže. Tretje poti ni!

Kup zmešnjave.

L. 1918. so ustvarjali novo jugoslovensko državo. Ustvarjali so jo Narodno Veče v Zagrebu in srbska vlada.

Kaj je bilo „Narodno Veče“? Kdo je sedel v tem zboru? V „Narodnem Veču“ so sedeli „zastopniki“ Slovencev, Hrvatov, Dalmatincev in

Bosancev. Ti zastopniki so bili sicer izvoljeni od ljudstva kot poslanci za nekdanje državne in deželne zборе, niso pa bili izvoljeni za izvršitev te posebne, jako važne in silno težavne naloge, kakor je ustvarjanje nove države. Bilo pa je v „Narodnem Veču“ tudi nekaj takih gospodov, katerim ljudstvo sploh nikdar ni bilo poverilo kakšnega mandata, ampak so jih odbori in zbori političnih strank in struj tja imenovali.

Mandat za ustanavljanje nove države torej, ki ga je izvršilo „Narodno Veče“ v Zagrebu, ni bil dan od ljudstva, ker tega takrat nihče ni vprašal za njegovo mnenje, ampak ta mandat si je „Narodno Veče“ enostavno prisvojilo. Zato je pred sodbo zgodovine ta mandat jako šibek.

„V „Narodnem Veču“ so dalje sedeli sami zastopniki inteligence in sicer takozvane „nacionalistične“ inteligence in profesionalni „nacionalistični“ politiki. Ne zastopniki prakse, ne upravniki, ampak zastopniki „čiste“ politike, ki je takratni dobi odgovarjajoč videla pred seboj le oživotvorjenje svojega „narodnega“ ideala, popolnoma pa prezirala življensko prakso.

Zmaga politične teorije nad praklo l. 1918. se danes nad nami kruto maščuje.

Takrat je bilo vodilno geslo „državno in narodno edinstvo.“ Nihče pa ni vprašal po tem, kako naj se ta stvar v praksi izpelje, oziroma če je ta zadeva sploh izpeljiva. Nihče se ni brigal takrat za važnost in pomen dejstva, da je skupaj stopilo pet ali šest pravnih sistemov in zakonodaj, ki jih ni mogoče zenačiti čez noč: nihče ni vprašal, če imajo v Belgradu dovolj sposobnih in izkušenih upravnikov, ki bi vodili posle za celo državo; nihče ni vprašal, če imajo Srbi sploh kakšno upravo in kako ta uprava dela — po vseh takih zadevah ni nihče vprašal. Vse je štrlelo kakor zamaknjeno le v malika „narodnega in državnega edinstva.“

Danes stoji ta malik pred nami, toda vse drugačen, kakoršnega smo si predstavljali.

Danes nimamo pred seboj ne naroda, ne države in ne edinstva. Nimamo pred seboj ne reda, ne avtoritete in ne uprave. Namesto vsega tega vihti svoj bič nad nami **centralizem**, za katerim stoji v ozadju mogočni in oblastni general...

In danes, ko stoji ta malik pred nami v vsi svoji grozoti, je začelo ljudi postajati — strah! Zato kličejo na vse strani za pomoč!

Zgodovina l. 1918. je klasičen primer za to, kako se države ne ustvarjajo, in svarilen vzgled, kako bridko se maščuje vsako preziranje narave in njenih zakonov.

Če odpremo živalsko telo, vidimo, da je sestavljeno iz različnih delov, ki so sicer medsebojno zvezani in združeni v eno višjo celoto, toda vsak organ je takorekoč „država“ zase. Pliuča so organ zase, srce je organ zase, vsaka mišica in vsaka kost je organ zase. Kakor hitro je kakšen organ oviran v svojem razvoju, je bolno celo telo. To sliko organskega življenja vidimo lahko vsak dan pred seboj in ta slika nam pravi, da narava pač pozna „centralizacijo“, da pozna združevanje posameznih organov v višje celote, a to „združevanje“ se ne sme in ne more vršiti drugače kakor tako, da na račun „združevanja“ posamezni organizem ne le trpi, ampak da si svoje razvojne možnosti ohrani in jih pojača.

Ta nauk nam daje narava, preko katere človek ne more. Za ta nauk se pa l. 1918. ni nihče brigal in se menda še danes ne mnogo. Zato pa nimamo države, ampak kup zmešnjave.

Naročajte in širite „AVTONOMISTA!“

LISTEK.

18

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Stoj, gjaur!“ mi je prvi zaklical. Skušal sem se braniti, toda drugi mi je s kijem izbil puško iz rok. Že je zamahnil, da bi mi razbil glavo, toda tovariš mu je zaklical:

„Pusti ga, Jusuf; prodala ga bova v sužnost!“

„Vzela sta mi nož, kapo in plašč in tako sem peš korakal med obema jezdecema proti Dubici. Hudo mi je bilo. Stokrat sem se bil na nož in sabljo po krajini s Turki, sedaj pa sta me tako ujela, še predno sem ustrelil. Zakaj nisem tudi jaz imel konja! Naenkrat pravi tovariš Jusufu:

„Čuj! Jaz bom jahal niže k Uni, da napojim konja, ti pa tukaj počakaj in pazi na gjaura!“

„Dobro, Ibrahim,“ je odvrnil Bošnjak in Ibrahim je odšel. Sedel sem na štor kraj pota, Jusuf pa je stopil s konja in rekel, „Čuj, gjaur! Daj sem roke, da ti jih zvežem!“ Vzel je s konja jermen in stopil proti meni. Pomeril sem ga in videl- „Ilija ti si močnejši!“ in nekaj mi je šinilo v glavo. Na videz sem iztegnil roke proti njemu, toda takoj sem sklonil glavo in se zaletel Turku med noge. Jusuf je padel preko mene, jaz pa sem se takoj pobral, bliskovito okrenil, mu pokleknil na hrbet, mu izvlekel nož in mu ga sunil med rebra. Ibrahim je bil precej oddaljen in naju ni mogel videti. Vzajem mu orožje, plašč in turban, zavlečem

truplo za gost grm, posipjem krvavo sled s prahom, skočim na konja in poženem proti Kostajnici. Naenkrat čujem za seboj: „He! Jusuf! Človek! Kje si?“ In vidim, kako se je Ibrahim pognal za menoj. Bežati pred njim nisem smel. Zato okrenem konja in mu po hitim nasproti. Turčin se je začudil. Videl je turban, videl plašč, kopje, ne pa tudi gjavra. Bila sva preveč odaljena.

„Kje imaš gjavra?“

„Tukaj ga imaš!“ sem zakričal in ustrelil v glavo konja, ki se je prevrnil in jezdec pokopal pod seboj. — Dolgo sem še čul, kako je Ibrahim na ves glas tožil in zabavljal, toda mudilo se mi je v Kostajnico. Ko je Knez Nikola Zrinjski izvedel to mojo vragolijo, mi je poklonil deset cekinov in dve pištoli ter mi zapovedal, da moram služiti pri njem. Služil sem mu pošteno in lepo je služiti junaku in Nikola, brat moj, je junak brez para med Savo in Dravo. Ž njim vred sem branil Zrinj, ž njim sem šel pred Pešto. Moj Bog, kakšno je bilo veselje, ko smo se vrgli na janičarje! Reči treba, da so dobri junaki, ki rajši padejo ko da bi se umaknili samo za pedenj. Toda smešni so! Vsak ima za kapo žlico zataknjeno, njihove kape pa so kakor kakšne vreče. Dotle je bilo vse po sreči in jaz sem ušel vsem topovom, strelcam, puškam in sabljam. Toda saj veš kako je: vrag ne miruje. Bilo je baš onega leta, ko je knez Nikola postal ban. V Zagrebu smo brusili sablje, saj pred Turkom nisi nikdar varen. Bilo mi je, bogami, dolgčas od lenarenja. Neko noč nas je trobenta poklicala skupaj. Moj gospodar, črevljar, pri katerem sem stanoval, se je močno prestrašil, jaz pa sem zagrabil sabljo, kalpak in kopje in mu zaklical: „Lahko noč!“ Sam ban nam je poveljeval. Mislim sem,

da bo kaj krvi, kajti kadar zajezdi Nikola konja, ne gre za šalo. Služil sem med banovimi konjeniki. Jahali smo venomer proti severu, kakor bi nas vile nosile. Komaj je bilo časa, da smo konje nakrmili. Kolikor se spominjam, smo šli ob Krapini. Pri Zaprešiču so se nam pridružili štajerski konjeniki; vodil jih je nekak nemški dolgin z velikansko brado. Med potom mi pravi moj četnik Mijo Kovačić, pošten Zagorec, da so Turki zavzeli Moslavino in da so menda že mimo Križevcev preko Svetega Ivana krenili na Varaždin. Nedaleč od reke Krapine smo prišli do grada Konjščine. Postavili smo se v ravnini, za nami pa je bil gozd. Tod, tako se je reklo, bodo prišli Turki in res so prišli. Od daleč že sem spoznal te vražje buče. Sami konjeniki s konji. Štajerski oklopniki so mirno sedeli na svojih konjih, ali mi jezdeci Zrinjskega, kje neki! Bitke še ni bilo, mi pa smo jo za šalo poskusili. Moja četa se je od strani bližala Turkom. Pri tej igri je mnogo turbanov odletelo. Ban nas je pohvalil pred vsakom Tahijem, ki je bil ž njim, toda šale naj bode konec, ker je s Turki sklenjeno premirje. K vragu z mirom, če si se prišel bit! Moja četa je sestavila kopja, privezala konje in jezdeci so planili po zagorskem vinu. Tako tudi drugi vojaki. Za Turke se nismo mnogo brigali. Ti neverniki so stali v nasprotnem gozdu. Ker me je jezilo, sem legel na trebuh svojega konja, ki sem ga bil privezal ob krivenčast gaber. Solnce mi je grelo hrbet, jaz pa sem se zagledal v svet. Ko sem tako ležal, prijaha ban mimo. „Ej,“ mi zakliče smeje se, „Ilija, čemu tukaj ležeč zijala prodajaš?“ — „Vaša milost,“ tako sem mu odvrnil, rajši bi se bil!“ — „Le počakaj!“ mi je ban zaklical.

(Dalje prih.)

pomoč in da se moramo postaviti v vsakem oziru na lastne noge. Če bomo skozi sedanjo trnjevo gospodarstvo šolo prišli do tega spoznanja, šola ne bo zastoj.

Kako nas molzejo. „Hrvatski List“, ki izhaja v Osjeku, piše dne

30. septembra t. l. to-le: „Srbija sama po sebi je pasivna in bi s svojimi dohodki ne mogla plačati niti svojih lastnih uradnikov v bivši kraljevini Srbiji. Sedemdeset odstotkov vseh državnih dohodkov plačajo prečani v državno blagajno, nazaj v prečanske dežele pa pride le trideset odstotkov.

L. 1922. in l. 1923. so iztisnili iz Hrvatske po 8 milijard K letno, za hrvaške kraje so pa potrosili le 3 milijarde letno. Pet milijard hrvaškega denarja je ostalo vsako leto v Belgradu. Tako so vse Srbi zbasali v en sam žep, na ta žep so pa prišli svoje hlače.“

Žitne cene: V Vojvodini velja pšenica 1480 kron, ječmen 1040 kron, koroza 1040 kron, fižol 2140 kron, moka št. 0 pa 2300 kron.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV. Odgovorni urednik Jože Petrič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Izšla je Blasnikova Velika pratika

za prestopno leto 1924, ki ima 366 dni. »Velika Pratika« je najstarejši slovenski družinski koledar, ki je bil najbolj vpoštevanih že od naših pradedov. Tudi letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini zato pride prav vsaki slovenski rodbini. Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji, in stane Din. 5.—, kjer bi je ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri J. Blasnika naslednjih, tiskarna in litogr. zavod, Ljubljana, Breg 12.

Vse pisalne, risalne in šol. potrebščine

dobite najceneje v papirni trgovini Miroslav Bivic, Ljubljana Sv. Petra cesta št. 29. Lastna knjigovoznica. — Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Samo 200 Din

stane par finih čevljev za dame. Služkinje 5% popusta. Trgovci po dogovoru.

Janko Kos, čevljar, Rožna dolina pri Ljubljani

Pozor! Preselitevi

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.

ki se te dni preseli iz hiše uršulinskega samostana poleg nunske cerkve v lastno novo palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po

6%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka, v tekočem računu

5 1/2%

vezane za dobo pol leta

6 1/2%

in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica večino delnic stavne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. Denar se lahko naloži po poštinih položnicah.

Oblast. avt. civ. inž.

A. ŠTEBI

tehnična pisarna, Ljubljana, Dunajska cesta 1a (v palači Ljublanske Kreditne banke). Projektira električne centrale, posvetuje občine in prlvatnike ter daje strokovna mnenja.

Minka Horvat Ljubljana, Stari trg 21.

priporoča po nizkih cenah svojo zalogo damskih slamnikov in klobukov.

FR. SLOVNIK LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih obel in manufakture.

Obleke po meri se točno izvršujejo.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Ivan Pakiž
Ljubljana, Stari trg 20.

Velika zaloga stenskih ur budilk, svetovno znane tovarne „Junghans“. Vsakovrstne precizne švicarske žepne ure, izbira zlatine, srebrnine in jedilnega pribora.

Export „Jugoeksim“ Import trgovska družba

Vekoslav Pelec in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica št. 8.

Trgovina s špecerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakture na debelo.

SVETLIN KREMA

prvovrstna prima vazelin za usnje v lesenih in pločevinastih škatljicah in parketno voščilo, najboljši izdelki, priporoča tvrdka

J. Kordiš, Ljubljana, Vegova ulica št. 2.

Nova knjiga!

V Blasnikovi tiskarni je izšla knjiga:

Dr. Dragotin Lončar Politika in zgodovina,

ki obsega na 150 straneh pet oddelkov: A. Življenjepisi (Masaryk, Krek, Mahnič, Svetec, Susteršič in Tavčar), B. Za Jugoslavijo, C. O ustavi v Jugoslaviji, D. O socializmu in komunizmu, E. O slovenski politiki (Zakaj smo izgubili Koroško in Primorsko). Slovenci kupujte in čitajte! Cena Din 30.—. Po pošti Din 30'60.

Knjigarne in prodajalci popust.

Perilo

čevlje

klobuke

ter razno modno in galanterijsko blago kupite najbolje pri

Jakob Lah,

MARIBOR, GLAVNI TRG ŠTEV. 2.

Papirna trgovina IVAN GAJŠEK

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 2.

ima v zalogi

razne pisarniške in šolske potrebščine, poslovne knjige, pismeni, trgovski in uradni papir vseh vrst, po konkurenčnih cenah.

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Pro račun brezplačno in poštne pristojbine. Popravila točno in po najnižji dnevni cen. Ambalaža in pločevine.

GUMI

obročke za Rex in Wecksteklenice, sesalke za otroke, vinske in vodne cevi, pnevmatiko za kolesa kakor vse druge higijenične, tehnične gumi izdelke kupite najceneje pri gumi specialistu

M. I. Nerat

MARIBOR, SLOVENSKA ULICA št. 12.

IVAN SAX, Ljubljana Stari trg št. 8,

priporoča svojo trgovino manufakturnega blaga in obleke domačega izdelka po najnižjih cenah. Izdeluje tudi obleke po naročilu!

Franco Piškur, Ljubljana Stari trg 6.

priporoča svojo novo ustanovljeno specerijsko in delikatesno trgovino po najnižjih cenah. Dostavlja se tudi na dom.

Priporočam svojo na novo ot. orjeno

trgovino z usnjem vseh vrst in čevljarških potrebščin na Starem trgu št. 30. nasproti kavarni Zalaznik. (Tranvajska postaja Sv. Jakob). Andrej Sever.

F. P. ZAJEC
optik
LJUBLJANA,
Stari trg 9.

IVAN JAX IN SIN

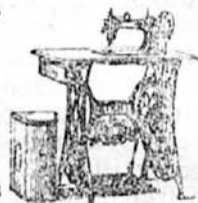
LJUBLJANA, Gosposvetska cesta 2.

Šivalni stroji z 10 letno garancijo.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tov. v Lincu. Ustanov. l. 1867.

Došlo je ravnokar večje število strojev za vsako obrt.

Vezenje
poučuje
brezplačno.

Pisalni
stroji
Adler in
Urania.

Cenik zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:

Dürkopp, Styria, Waffrad in motorete na prvo kolo.

Trgovska banka d. d., Ljubljana

Šelenburgova ulica številka 1.

(PREJ SLOVENSKA ESKOMPNA BANKA)

KAPITAL IN REZERVE DIN 17,500.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavni: Trgovska

Telefoni: 139, 146, 458

PODRUŽNICE:

Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica

EKSPOZITURE:

Konjice, Maža-Dravograd, Ljubljana (menjalnica v Kolodvorski ulici)

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska posojilnica v Ljubljani Miklošičeva cesta št. 6 (tik za franč. cerkvijo)

obrestaje hranilne vloge in vloge na tekočem računu od 1. januarja 1923 po

5%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka.

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in ima nad 130 milijonov kron hranilnih vlog in nad 1,100.000 kron rezervnih zakladov. Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici), na hipoteke in v tekočem računu.